

Carl-Johan Bernelid

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Svar på remiss av förslag om krav på tillstånd för användningen av pyrotekniska varor i Danderyds kommun

Ärende

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslutade den 6 september 2021 (§ 50) att remittera förslag om krav på tillstånd för pyrotekniska varor i Danderyds kommun till tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och Polismyndigheten med hemställan om svar till kommunstyrelsen senast den 11 oktober 2021.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska särskilt yttra sig över om ett förbud mot, eller krav på tillstånd för, användningen av pyrotekniska varor behövs för hela kommunen.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret har upprättat ett förslag till yttrande över remissen. Kontorets bedömning är att endast ett förbud kan undanröja den olägenhet för människors hälsa som fyrverkerier ger upphov till. Förbudet bör gälla i hela Danderyds kommun. Ett sådant förbud är hållbart och undanröjer alla de olägenheter som fyrverkerier orsakar för människors hälsa, husdjur och vilda djurs välbefinnande och hälsa samt miljön.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden antar tjänsteutlåtande daterat 2021-09-07 och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 14 juni 2021 (§ 118) att ge kommunledningskontoret i uppdrag att ”utreda förutsättningarna för ett absolut förbud mot användningen av fyrverkerier och andra pyrotekniska varor.” Utredningsuppdraget motiveras med att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen fyrverkerier.

Kommunledningskontoret har utrett förutsättningarna och har i tjänsteutlåtande daterat 6 september 2021 lämnat förslag om krav på tillstånd för an-

Carl-Johan Bernelid

vändningen av pyrotekniska varor i Danderyds kommun. Utredningen visar bland annat att föreskrifter om pyrotekniska varor får införas om de behövs, vilket tekniska nämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden särskilt ska yttra sig över. Förslaget har remitterats till tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och Polismyndigheten.

Diskussionen om fyrverkeriernas vara eller inte vara har debatterats under decennier om än mer intensivt det sista. Det är en kulturhistorisk begivenhet från kungliga magnifika fyrverkerier till var mans lilla hoppetossa och raket på gården framför huset. I vissa kulturer ingår det i religiösa utövningar för att skrämja bort onda andar, exempelvis i krutets och fyrverkeriernas hemland Kina och sydost Asien.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets utredning

Miljö- och hälsoskyddsnämndens roll

Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för miljö och hälsoskyddet i kommunen. Störningar av buller, vibrationer, ljus med mera regleras i miljöbalken. Om någonting är en olägenhet eller en risk för en olägenhet för människors hälsa eller miljö ska nämnden agera och tillse att olägenheten undanröjs.

Definitionen av en olägenhet finns i 9 kap. 3 § miljöbalken och lyder:

Med olägenhet för människors hälsa avses störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt och som inte är ringa eller helt tillfällig.

Buller eller störning någon enstaka gång är således inte att betrakta som en olägenhet. Om bullret eller störningen sker flera gånger i veckan och det kan påverka hälsan är det sannolikt en olägenhet eller en risk för en olägenhet. Om en person skjuter fyrverkeri en gång per år är inte alla tre kriterierna i 9 kap 3 § miljöbalken uppfyllda. Om däremot flera enskilda personer var och en skjuter fyrverkerier vid olika tillfällen kan det bli oacceptabelt och leda till skador och hälsopåverkan. Miljöbalken är dock begränsande vid sådana tillfällen då den är inriktad mot att hantera enskilda juridiska personer som stör. Om nämnden får in ett klagomål gällande att någon skjuter fyrverkeri på nyår så skulle nämnden inte kunna besluta att det är en olägenhet enligt 9 kap. 3 § miljöbalken. Även om det är flera som skjuter fyrverkeri så kan nämnden inte agera då skadan ligger i att det är många som gör det, men nämnden kan bara hantera dem enskilt. Denna begränsning i miljöbalken gör sig påmind även i andra klagomålsärenden där den enskilde har en ”rättighet” men när flera utnyttjar denna rättighet blir det en olägenhet. Brasor i braskaminer och öppna spisar är ett område med samma problematik. Enskilt är det möjligt att elda några timmar en till två gånger i veckan, men om

Carl-Johan Bernelid

flera personer i samma område eldar ett par gånger i veckan kan röken skapa en olägenhet.

När miljö- och hälsoskyddsnämnden noterar att det finns en olägenhetsproblematik som nämnden inte har verktygen för att undanröja kan nämnden vända sig till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i kommunen och be dem utreda möjligheten att med de forskriftsmöjligheter som kommunen har reglera och därigenom få bort olägenheten. I detta fall har kommunstyrelsen föregått nämnden och initierat en utredning om att reglera användningen av fyrverkerier i kommunen för att undanröja eller minimera skadliga störningar för hälsan, miljön och egendom.

Regleringar av fyrverkeri

Idag finns ett antal regleringar gällande användningen av fyrverkerier:

1. Smällarförbudet. Infördes vid årsskiftet 2000 och 2001 genom en ändring i förordningen (1988:1145) om brandfarliga och explosiva varor (FBE). Förbudet finns kvar i FBE 2010:1075.
2. Förbud mot 4-tums stjärnrör. Gäller fr o m den 1 mars 2009 genom ett MSB beslut.
3. Förbud mot raketer med mer än 75 g sats. Gäller fr o m den 15 maj 2014 genom MSBFS 2014:3.
4. Förbud mot alla pinraketer. Gäller fr o m den 1 juni 2019 genom MSBFS 2019:1.

Det handlar inte om totalförbud på någon fyrverkeriprodukt. Det handlar om tillståndskrav på användning av de fyrverkerierna och utbildning är en förutsättning för tillståndet, gäller samtliga fyra punkter.

Utöver detta kan kommunen i sin ordningsföreskrift reglera var och när fyrverkeri får användas eller inte. Kommunens möjlighet till regleringar i ordningsföreskriften regleras i ordningslagen. Det är således möjligt att förbjuda fyrverkerier i sin helhet i hela kommunen eller endast tillåta dem på vissa platser och viss tid och klockslag under året, exempelvis besluta att fyrverkerier får endast användas mellan klockan 23:00 den 31 december och klockan 01:00 den 1 januari, all annan tid är förbjudet.

Ytterligare skäl till begränsningar eller förbud

Buller stör vilda djur och fåglar samt husdjur. Vid explosionerna är det ofta höga knallar som fyrverkerierna avger vilket skrämmer djur av olika slag. Djuren kan gripas av panik och fly vilket kan skada dem. De kan liksom

Carl-Johan Bernelid

människor skada hörseln vilket är förödande för ett djur som exempelvis jagar och använder sin hörsel för att lokalisera sitt byte och det blir även svårt för bytesdjuren att hålla koll på rovdjur som jagar.

Vidare skapas fyrverkeriernas färger av tungmetaller av olika slag. Metallerna brinner upp och avger då sin färg och de bildar oxider vid förbränningen. Dessa förbränningsrester kommer att deponeras (ramla ner) och hamna på mark och tak. De kan sedan sköljas vidare med dagvattnet och hamna i våra vattendrag eller bli kvar i jorden och tas upp i det som växer. Olika växter och svampar är olika bra att ta upp tungmetaller. Exempelvis är potatissorten King Edward effektiv på att ta upp kadmium. De flesta tungmetaller är skadliga för miljön oavsett var de hamnar och när djur och människor får i sig dem leder det på sikt till skador på våra organ.

Att förbjuda eller strikt begränsa användningen av fyrverkerier kan därför anses vara berättigat ur ett miljöperspektiv, även om det är osäkert hur mycket tungmetaller som tillförs miljön genom fyrverkerier. Ur ett förebyggande och proaktivt synsätt är det dock att föredra att alla källor om än så små kan minimeras så mycket som möjligt eller tas bort.

Förslagets tydlighet i tillståndsförfarande och efterlevnaden av tillståndsförfarandet

Det är polismyndigheten som ska bevilja eventuella tillstånd. Polismyndigheten ska också kontrollera efterföljden av ett tillståndskrav. Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att det är svårt att kontrollera efterlevnaden av tillståndskravet och om det inte går att kontrollera varför ska man då ha ett tillståndsförfarande. Här finns skäl att ifrågasätta införandet av tillstånd ur ett juridiskt perspektiv där grundregeln är att inte begränsa människors frihet mer än nödvändigt och om man gör detta så ska det kunna följas upp och ges en påföljd om man brutit mot regeln. Ett tillståndsförfarande utan möjlighet till uppföljning och kontroll ter sig mer som en tandlös åtgärd. Något lättare ter det sig att följa upp ett förbud.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till yttrande

Miljö- och stadsbyggnadskontoret bedömer att förslaget att införa ett tillståndsförfarande inte ger någon effekt på det som miljö- och hälsoskyddsnämnden har att hantera. Problemen skulle kvarstå gällande risken för skador på människors hälsa, husdjur, vilda djur och miljön. Om syftet med att införa tillstånd är ta bort olägenhet så fyller tillståndet inte syftet.

Men när det rör sig om hälsorisker för både människor och djur så kvarstår dessa även vid en strikt tillåtelse av fyrverkerier eller tillståndsförfarande.

Enligt kontorets bedömning ger ett tillståndsförfarande ingen egentlig ef-

Carl-Johan Bernelid

fekt. Den sammantagna bedömningen är att endast ett förbud kan undanröja den olägenhet för människors hälsa som fyrverkerier ger upphov till. Förbudet bör gälla i hela Danderyds kommun. Ett sådant förbud är hållbart och undanröjer alla de olägenheter som fyrverkerier orsakar för människors hälsa, husdjur och vilda djurs välbefinnande och hälsa samt miljön.

Elisabeth Thelin
Bygg- och miljödirektör

Carl Johan Bernelid
Miljöchef

Handlingar i ärendet:

1. Tjänsteutlåtande. Svar på remiss av förslag om krav på tillstånd för användningen av pyrotekniska varor i Danderyds kommun
2. Beslut KSAU 2021-09-06 § 50. Remittering av förslag om krav på tillstånd för användningen av pyrotekniska varor i Danderyds kommun (inkom 2021-09-06)
3. Tjänsteutlåtande 2021-09-06 (dnr KS 2021/0245) Remittering av förslag om krav på tillstånd för användningen av pyrotekniska varor i Danderyds kommun (inkom 2021-09-06)
4. Alternativ för revidering av 19 § allmänna lokala ordningsföreskrifter för Danderyds kommun
5. Beslut KS 2021-06-14 § 118. Uppdrag att utreda förbud mot fyrverkerier i Danderyds kommun

Expedieras:
Kommunstyrelsen